

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล ข้อค้นพบ และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องทัศนคติของเจ้าของฟาร์มไก่ขนาดเล็กต่อการติดตั้งระบบก๊าซชีวภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติของเจ้าของฟาร์มไก่ขนาดเล็กต่อการติดตั้งระบบก๊าซชีวภาพ โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับการยอมรับ และแนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ ซึ่งมีองค์ประกอบทัศนคติ 3 ประการ ได้แก่ ความเข้าใจความรู้ (Knowledge), ความรู้สึก (Affective or feeling of learning) และพฤติกรรม (Cognitive or doing or behavior) โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเจ้าของฟาร์มไก่ขนาดเล็กในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 75 ราย นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และสรุปผลการศึกษา การอภิปรายผล ข้อค้นพบ และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเจ้าของฟาร์มไก่

จากการศึกษา พบว่า เจ้าของฟาร์มไก่ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,001 – 40,000 บาท ประกอบกิจการฟาร์มไก่มาแล้วมากกว่า 5 ปี พื้นที่ในการทำฟาร์มมีจำนวน 1 -5 ไร่ จำนวนแรงงานที่ใช้ในการเลี้ยงสัตว์ มีจำนวน 2 – 3 คน ส่วนใหญ่จะปลูกบ้านพักอาศัยอยู่ภายในฟาร์ม และยังไม่ได้ติดตั้งระบบก๊าซชีวภาพ

ในส่วนของฟาร์มที่ติดตั้งระบบก๊าซชีวภาพแล้ว ส่วนใหญ่ติดตั้งมาแล้ว 1 -3 ปี โดยใช้งบประมาณหรือแหล่งเงินทุนในการติดตั้งจากเงินทุนส่วนตัว

เจ้าของฟาร์มไก่ทั้งที่ติดตั้งระบบก๊าซชีวภาพในฟาร์มแล้ว และยังไม่ได้ติดตั้ง มีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับระบบก๊าซชีวภาพอยู่บ้าง โดยรับทราบข้อมูลข่าวสารจากคำบอกเล่ามากที่สุด และเคยได้ไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับระบบก๊าซชีวภาพตามสถานที่ต่างๆ เคยได้รับการติดต่อจากเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการติดตั้งระบบก๊าซชีวภาพ และได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชนในรูปแบบของการให้ความรู้เกี่ยวกับระบบก๊าซชีวภาพ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทัศนคติของเจ้าของฟาร์มไก่ขนาดเล็กต่อการติดตั้งระบบก๊าซชีวภาพ

2.1 ด้านความรู้ความเข้าใจ

จากการศึกษา ด้านความรู้ความเข้าใจ พบว่า เจ้าของฟาร์มไก่มีความรู้ความเข้าใจโดยรวมเกี่ยวกับระบบก๊าซชีวภาพ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวม 3.98) โดยเรียงตามระดับความเข้าใจ คือ ระบบก๊าซชีวภาพเป็นระบบที่ต้องใช้เงินลงทุนสูง ต้องใช้แรงงานในการรักษาดูแลมาก ในส่วนของก๊าซชีวภาพสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการหุงต้มอาหารได้ และเป็นการกำจัดของเสียซึ่งมาจากไก่ ทำให้ลดปริมาณขยะจากมูลสัตว์และลดการแพร่เชื้อโรคได้ มีความรู้ความเข้าใจว่าการนำเอาระบบก๊าซชีวภาพมาใช้ในฟาร์มเป็นการช่วยรักษาลิ่งแวดล้อมและยังทำให้ครัวสะอาดกว่าการใช้ถ่านไม้หรือฟืน เป็นการลดการนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศ ช่วยลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร และนำมูลหมักหรือกากที่ล้นออกมาจากบ่อก๊าซชีวภาพยังสามารถนำไปใช้เป็นปุ๋ยได้ทันที และสุดท้าย ระบบก๊าซชีวภาพเป็นเรื่องที่ยากซับซ้อนต่อความเข้าใจของเกษตรกร

2.2 ด้านความคิดเห็น

จากการศึกษาด้านความคิดเห็น พบว่า เจ้าของฟาร์มไก่มีความเห็นด้วยกับการติดตั้งระบบก๊าซชีวภาพในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวม 3.75) โดยเรียงตามระดับความคิดเห็น คือ หน่วยงานภาครัฐควรมีการควบคุมคุณภาพการติดตั้งระบบก๊าซชีวภาพให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน และควรลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบคุณภาพระบบก๊าซชีวภาพอย่างสม่ำเสมอ ควรส่งเสริมเกษตรกรให้เลือกใช้ระบบก๊าซชีวภาพเพื่อเป็นพลังงานทางเลือก และควรส่งเสริมให้เกษตรกรเลือกใช้ระบบก๊าซชีวภาพเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ระบบก๊าซชีวภาพทำให้ได้พลังงานสะอาดเพื่อใช้ในการทำความร้อน ทดแทนการใช้วัสดุติดิจำพวกถ่านไม้ หรือฟืน และยังช่วยแก้ไขปัญหาสุขภาพของเกษตรกรและชุมชนเพราะสามารถช่วยกำจัดของเสียที่เกิดขึ้นจากการเลี้ยงไก่ อีกทั้งยังช่วยในการบริหารจัดการเรื่องสิ่งปฏิกูลในฟาร์มได้อย่างมีประสิทธิภาพ การนำเอาระบบก๊าซชีวภาพมาใช้ในฟาร์มมีผลดีมากกว่าผลเสีย คุ่มค่ากับผลประโยชน์ที่ได้รับ และเห็นด้วยน้อย ในเรื่องของระบบก๊าซชีวภาพไม่ได้ทำให้เสียพื้นที่ในฟาร์มไก่อีก

2.3 แนวโน้มพฤติกรรม

จากการศึกษา แนวโน้มพฤติกรรม พบว่า กลุ่มเจ้าของฟาร์มไก่ที่ยังไม่ได้ติดตั้งระบบก๊าซชีวภาพ มีแนวโน้มที่ยังไม่แน่ใจที่จะติดตั้ง แต่มีแนวโน้มที่จะติดตั้งเพิ่มมากขึ้นถ้าหากหน่วยงานภาครัฐจะเข้ามาสนับสนุนเรื่องความรู้และเงินลงทุน

ในส่วนของเจ้าของฟาร์มไก่ที่ติดตั้งระบบก๊าซชีวภาพแล้ว ส่วนใหญ่เห็นว่าระบบก๊าซชีวภาพที่ติดตั้งมีประสิทธิภาพปานกลาง และมีแนวโน้มที่จะขยายและติดตั้งเพิ่มเติม อีกทั้งยังมีแนวโน้มที่จะแนะนำความรู้และประโยชน์ของการติดตั้งให้กับฟาร์มอื่นแน่นอน

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ของเจ้าของฟาร์มไก่ต่อการติดตั้งระบบ ก๊าซชีวภาพ

จากการศึกษา พบว่า เจ้าของฟาร์มไก่มีความเห็นด้วยต่อปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับระบบ
ก๊าซชีวภาพโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 3.29) โดยเรียงตามลำดับ คือ การติดตั้ง
ระบบก๊าซชีวภาพต้องใช้เงินลงทุนค่อนข้างสูง และต้องใช้ระยะเวลาในการคืนทุน หน่วยงาน
ภาครัฐมิได้มีการสนับสนุนด้านเงินลงทุน สำหรับการติดตั้งระบบก๊าซชีวภาพ หน่วยงานภาครัฐ
มิได้มีการให้ความรู้เกี่ยวกับระบบก๊าซชีวภาพแก่เกษตรกร การติดตั้งระบบก๊าซชีวภาพเป็นการสร้าง
ภาระงานให้กับฟาร์มเพิ่มมากขึ้น ผลผลิตที่ได้จากระบบก๊าซชีวภาพไม่คุ้มค่าเมื่อเทียบกับต้นทุนที่
ลงทุน ผลประโยชน์โดยภาพรวมที่ได้จากระบบก๊าซชีวภาพไม่คุ้มค่า ผลผลิตที่ได้จากระบบก๊าซ
ชีวภาพทั้งในส่วนของพลังงานทดแทนและปุ๋ยนั้น นำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างจำกัด การค้นคว้า
ข้อมูลเกี่ยวกับระบบก๊าซชีวภาพทำได้ยาก และการทำความเข้าใจเกี่ยวกับระบบก๊าซชีวภาพ
ทำได้ยาก

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาทัศนคติของเจ้าของฟาร์มไก่ขนาดเล็กต่อการติดตั้งระบบก๊าซชีวภาพ จำนวน
75 คน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านความรู้ความเข้าใจ เจ้าของฟาร์มไก่มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก
(ค่าเฉลี่ยรวม 3.98) ประเด็นที่เจ้าของฟาร์มไก่อมีระดับทัศนคติความรู้ความเข้าใจที่เห็นด้วยมากที่สุด
เป็นประเด็นเกี่ยวกับการลงทุนที่จะต้องใช้เงินลงทุนสูงในการติดตั้งระบบก๊าซชีวภาพ ส่วนประเด็น
ที่เจ้าของฟาร์มไก่อมีระดับทัศนคติความรู้ความเข้าใจเห็นด้วยมากที่สุด คือ การนำระบบก๊าซชีวภาพมาใช้
ในฟาร์มเป็นการช่วยรักษาสังแวดล้อม เป็นการกำจัดของเสียที่มาจากไก่ทำให้ลดปริมาณขยะจากมูล
สัตว์และลดการแพร่เชื้อโรค อีกทั้งยังช่วยลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรโดยการนำน้ำมูล
หมักหรือกากที่ล้นออกมาจากบ่อก๊าซชีวภาพนำไปใช้เป็นปุ๋ยได้ทันที นอกจากนี้ยังนำมาใช้ประโยชน์
ในการหุงต้มอาหารและยังช่วยทำให้ครัวสะอาดกว่าการใช้ถ่านไม้หรือฟืนอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ
การศึกษาของ พงษ์ รัฟงกิจ (2546) ที่ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการใช้บ่อก๊าซชีวภาพในฟาร์ม
เลี้ยงสัตว์ให้มีประสิทธิภาพและพบว่า กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรส่วนใหญ่จะใช้ก๊าซชีวภาพในการหุง
ต้มแทนก๊าซหุงต้ม มีบางส่วนที่ใช้ในการจุดเตาแก๊ส เติมน้ำมัน และอบลำไย ส่วนกากมูล
เกษตรกรจะนำไปใช้ในแปลงเกษตรของตนเองและยังสามารถนำไปขายเป็นการเพิ่มรายได้อีก
รูปแบบหนึ่ง และสอดคล้องกับการศึกษาของ บดินทร์ ลือเลิศยศ (2547) ที่ได้ศึกษาการประเมินผล
การลงทุนโครงการผลิตก๊าซชีวภาพจากมูลสุกรของประเวศฟาร์ม พบว่า การลงทุนโครงการผลิต

ก๊าซชีวภาพจากมูลสุกรของประเวศฟาร์ม นอกจากจะสามารถคืนทุนจากการลงทุนในการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียแบบก๊าซชีวภาพแล้วยังได้ผลตอบแทนในรูปแบบพลังงานทดแทนและรายได้จากการขายปุ๋ยชีวภาพที่มาจากกากบำบัด นอกจากนี้ยังสามารถช่วยลดปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากกิจกรรมการเลี้ยงสุกรของฟาร์ม เช่น ลดปัญหาเรื่องน้ำเสีย กลิ่นและแมลงวัน นอกจากนี้เกษตรกรที่ทำนารอบบริเวณฟาร์มยังนำน้ำเสียที่ผ่านการบำบัดแล้วไปใช้ในแปลงนาข้าวรอบบริเวณฟาร์มของเกษตรกรในฤดูแล้ง ซึ่งทำให้ผลผลิตของข้าวเป็นที่น่าพอใจ ส่วนประเด็นระบบก๊าซชีวภาพยากและซับซ้อนต่อความเข้าใจนั้น ถึงแม้จะมีค่าเฉลี่ยด้านความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง แต่เจ้าของฟาร์มไก่อส่วนใหญ่ก็มีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก

ด้านความคิดเห็น เจ้าของฟาร์มไก่อเห็นด้วยในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวม 3.75) ประเด็นที่เจ้าของฟาร์มไก่อเห็นด้วยมาก คือ หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมเกษตรกรให้เลือกใช้ระบบก๊าซชีวภาพเพื่อเป็นพลังงานทางเลือกและเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม อีกทั้งควรมีการควบคุมคุณภาพการติดตั้งระบบก๊าซชีวภาพให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน และควรลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบคุณภาพระบบก๊าซชีวภาพอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชูพิน เพ็ญภินันท์ (2535) ที่ได้รายงานผลการศึกษาเรื่องการส่งเสริมก๊าซชีวภาพในแม่บ้านเกษตรกร ของสำนักงานเกษตรกรจังหวัดเชียงราย และพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความสนใจอย่างมากต่อการใช้บ่อก๊าซ และการดูแลรักษาบ่อก๊าซ ซึ่งสมควรจะได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของระบบก๊าซชีวภาพให้มากขึ้น อีกทั้งยังเห็นด้วยในเรื่องการนำระบบก๊าซชีวภาพมาช่วยแก้ไขปัญหาด้านสุขภาวะของเกษตรกรและชุมชนบริหาร / กำจัดสิ่งปฏิกูลในฟาร์มได้อย่างมีประสิทธิภาพรวมถึงการได้พลังงานสะอาดเพื่อใช้ในการทำความร้อน ทดแทนการใช้วัตถุดิบ เช่น ถ่านไม้ หรือ ฟืน ประเด็นที่เจ้าของฟาร์มไก่อเห็นด้วยในระดับปานกลาง (ร้อยละ 3.53) คือ การลงทุนเพื่อติดตั้งระบบก๊าซชีวภาพคุ้มค่ากับผลประโยชน์ แต่ถึงแม้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เจ้าของฟาร์มไก่อส่วนใหญ่ก็เห็นด้วยมาก

ด้านปัญหาและอุปสรรค เจ้าของฟาร์มไก่อมีความเห็นด้วยในระดับปานกลางต่อปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อระบบก๊าซชีวภาพ (ค่าเฉลี่ยรวม 3.29) ประเด็นที่เจ้าของฟาร์มไก่อมีระดับทัศนคติเห็นด้วยมากต่อปัญหาและอุปสรรค คือ การติดตั้งระบบก๊าซชีวภาพต้องใช้เวลาลงทุนค่อนข้างสูง และต้องใช้เวลาในการคืนทุน หน่วยงานภาครัฐมิได้มีการสนับสนุนด้านเงินลงทุนสำหรับการติดตั้งระบบก๊าซชีวภาพ และหน่วยงานภาครัฐมิได้มีการให้ความรู้เกี่ยวกับระบบก๊าซชีวภาพแก่เจ้าของฟาร์ม ประเด็นที่เจ้าของฟาร์มไก่อเห็นด้วยในระดับปานกลางต่อปัญหาและอุปสรรค คือ การติดตั้งระบบก๊าซชีวภาพเป็นการสร้างภาระงานให้กับฟาร์มเพิ่มมากขึ้น ผลผลิตที่ได้จากระบบก๊าซชีวภาพไม่คุ้มค่าเมื่อเทียบกับต้นทุนที่ลงทุน ผลประโยชน์โดยภาพรวมที่ได้จากระบบก๊าซชีวภาพไม่

คุ้มค่า ผลผลิตที่ได้จากระบบก๊าซชีวภาพทั้งในส่วนของพลังงานทดแทนและปุ๋ยนั้น นำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างจำกัด การค้นคว้าข้อมูลและการทำความเข้าใจเกี่ยวกับระบบก๊าซชีวภาพทำได้ยาก ถึงแม้จะมีค่าเฉลี่ยด้านปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับปานกลาง แต่เจ้าของฟาร์มไก่ส่วนใหญ่ก็เห็นด้วยมาก

5.3 ข้อค้นพบ

1. ด้านความรู้ความเข้าใจ พบว่า เจ้าของฟาร์มไก่มีความรู้ความเข้าใจต่อระบบก๊าซชีวภาพในระดับมากถึงมากที่สุด โดยเฉพาะเรื่องการลงทุนที่ต้องใช้เงินลงทุนสูงในการติดตั้ง ซึ่งถือว่าเป็นภาระต่อเจ้าของฟาร์มที่จะต้องหาแหล่งเงินทุนในการติดตั้งระบบก๊าซชีวภาพที่มีประสิทธิภาพ และเกษตรกรยังเห็นว่าระบบก๊าซชีวภาพเป็นเรื่องยากและซับซ้อนต่อการทำงานเข้าใจรวมไปถึงการดูแลรักษาเกี่ยวกับระบบก๊าซชีวภาพ

2. ด้านความคิดเห็น พบว่า เจ้าของฟาร์มไก่ เห็นด้วยในเรื่องของประโยชน์และการส่งเสริมการติดตั้งระบบก๊าซชีวภาพในระดับมาก โดยเฉพาะเรื่องของการส่งเสริมการติดตั้งที่หน่วยงานภาครัฐ จะเข้ามาส่งเสริมให้เกษตรกรเลือกใช้ระบบก๊าซชีวภาพ เพื่อเป็นพลังงานทางเลือก และเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม และควรมีการควบคุมคุณภาพการติดตั้งระบบก๊าซชีวภาพให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานและลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบคุณภาพของระบบก๊าซชีวภาพอย่างสม่ำเสมอ และยังพบว่า เจ้าของฟาร์มไก่เห็นด้วยในระดับน้อย เรื่องการติดตั้งระบบก๊าซชีวภาพไม่ทำให้เสียพื้นที่ในฟาร์มมาก เนื่องจากเกษตรกรไม่ได้มีการเว้นพื้นที่ในการติดตั้งระบบก๊าซชีวภาพไว้ตั้งแต่ต้น จึงทำให้ไม่มีพื้นที่ในการติดตั้ง ซึ่งถือว่าเป็นอีกหนึ่งปัจจัยในการตัดสินใจที่จะติดตั้งระบบก๊าซชีวภาพ

3. ด้านพฤติกรรม พบว่า เจ้าของฟาร์มไก่ที่ติดตั้งระบบก๊าซชีวภาพแล้ว เห็นด้วยในเรื่องระบบก๊าซชีวภาพที่ติดตั้งอยู่ในปัจจุบันมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับเจ้าของฟาร์มไก่ที่ยังไม่ได้ติดตั้งระบบก๊าซชีวภาพมีแนวโน้มที่จะติดตั้งระบบก๊าซชีวภาพเพิ่มมากขึ้นหากหน่วยงานภาครัฐเข้ามาสนับสนุนเรื่องของการความรู้และเงินลงทุน

นอกจากนี้ พบว่า เจ้าของฟาร์มไก่ที่ติดตั้งระบบก๊าซชีวภาพแล้ว นอกจากจะเป็นการแก้ไขปัญหาหมอลพิษ และสิ่งแวดล้อม เจ้าของฟาร์มยังมีรายได้จากก๊าซชีวภาพ ซึ่งสามารถนำไปผลิตเป็นพลังงาน เพื่อใช้ทดแทนกระแสไฟฟ้าในฟาร์มเลี้ยงไก่ กากมูลสัตว์และน้ำมูลสัตว์ที่ผ่านการหมักย่อยในระบบก๊าซชีวภาพ ยังสามารถนำไปขายเป็นปุ๋ยอินทรีย์ที่มีคุณภาพได้ในราคาที่ดีเช่นกัน

4. ปัญหาและอุปสรรค พบว่า เจ้าของฟาร์ม ไม้เห็นด้วยในระดับมาก เรื่องของการติดตั้งระบบ ก๊าซชีวภาพที่จะต้องใช้เงินลงทุนสูงและต้องใช้ระยะเวลาในการคืนทุน อีกทั้งยังเป็นการสร้างภาระงานให้กับฟาร์มเพิ่มขึ้น ผลผลิตหรือผลประโยชน์ที่ได้รับจากระบบก๊าซชีวภาพไม่คุ้มค่าเมื่อเทียบกับต้นทุนที่ลงทุนไป

5.4 ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษานี้มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ภาครัฐหรือภาคเอกชนควรมีการส่งเสริมการจัดการฝึกอบรมให้แก่เกษตรกรทั้งที่ติดตั้งระบบก๊าซชีวภาพแล้วและยังไม่ได้ติดตั้งอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจาก การฝึกอบรมจะทำให้เกษตรกรสามารถรู้ เข้าใจ และปฏิบัติในเรื่องของการใช้และการดูแลรักษาบ่อก๊าซชีวภาพ รวมไปถึงการนำมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และคุ้มค่ามากยิ่งขึ้น

2. ภาครัฐควรมีการช่วยเหลือและสนับสนุนเงินทุนในการก่อสร้างบ่อก๊าซชีวภาพอย่างจริงจัง และมีรูปแบบบ่อก๊าซชีวภาพที่เหมาะสมและมีต้นทุนในการก่อสร้างไม่สูงมากนัก เพื่อเป็นการจูงใจให้เกษตรกรมีการบริหารจัดการการลงทุนอย่างคุ้มค่าเพิ่มขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การจัดการบ่อก๊าซที่เป็นระบบ ลดการใช้ฟืน และลดปัญหาสิ่งแวดล้อม

3. เจ้าของฟาร์ม ไม้มีแนวโน้มที่จะติดตั้งระบบก๊าซชีวภาพมากขึ้นหากหน่วยงานภาครัฐเข้ามาสนับสนุนเรื่องของความรู้และเงินลงทุน ดังนั้น ควรมีการส่งเสริมการใช้บ่อก๊าซชีวภาพ เน้นการส่งเสริมในฟาร์ม ไม้ขนาดเล็กให้มากขึ้น มีการสนับสนุนหรือจัดหาแหล่งเงินทุนให้เกษตรกร ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ และข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง เกี่ยวกับผลประโยชน์ของการใช้บ่อก๊าซชีวภาพ ที่มีผลต่อการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม ให้เกษตรกรได้ทราบกันอย่างทั่วถึง

5.5 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

การศึกษาในครั้งนี้ ได้ดำเนินการเฉพาะกลุ่มตัวอย่างฟาร์ม ไม้ในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย ในการศึกษาครั้งต่อไปควรดำเนินการกับกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่อื่นๆ เพื่อให้ได้ผล การศึกษาที่ครอบคลุมหรือได้ข้อสรุปที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น